

GRANIČNI SPOROVI BOSNE I HERCEGOVINE SA REPUBLIKOM HRVATSKOM

Apstrakt: *Bosna i Hercegovina od postanka do danas kroz vijekove vodi borbu kako bi ostala jedinstvena, cjelovita, samostalna i suverena država. Kroz svoju dugogodišnju historiju, na njenim prostorima su se smjenjivali razni vladari koji su je dijelili, prisvajali, davali i uzimali dijelove njene teritorije bez ikakvih posljedica. Nakon provedenog referenduma o nezavisnosti, koji je održan 29. februara i 1. marta 1992. godine, međunarodno priznanje Bosne i Hercegovine je uslijedilo 6. aprila 1992. godine, od strane Europske Zajednice (EZ) u njenim postojećim granicama. Bosna i Hercegovina je 30. juna 1999. godine, potpisala Ugovor o granici sa Republikom Hrvatskom ali on nikada nije ratifikovan od strane Hrvatskog sabora, niti od strane Parlamenta Bosne i Hercegovine. Kada se govori o kopnenom razgraničenju Bosne i Hercegovine sa susjednim državama, bitno je mišljenje Badinterove Arbitražne komisije Konferencije o Jugoslaviji, koja je definirala granice razgraničenja na osnovu nekih pravila međunarodnoga prava. S tim u vezi, potrebno je ukazati na pravni značaj mišljenja br. 3. Arbitražne komisije koje glasi: "Granice između bivših federalnih jedinica smatraju se granicama država sljednica, te se ne mogu mijenjati silom, nego samo sporazumom". Načelo "uti possidetis" može poslužiti kao osnova za definiranje kopnenih granica Bosne i Hercegovine sa susjednim državama. Sticanje nezavisnosti Bosne i Hercegovine i njeno međunarodno priznanje potaknulo je interes za pitanje identifikacije, odnosno određivanje njenih kopnenih granica sa susjednim državama, kao i morskog razgraničenja sa Republikom Hrvatskom. Međunarodno priznanje novih država podrazumijeva jasno i nesporno utvrđene granice njenog suvereniteta.*

Ključne riječi: *Granica, Bosna i Hercegovina, Republika Hrvatska, načelo „uti possidetis“.*

BORDER DISPUTES BETWEEN BOSNIA AND HERZEGOVINA AND THE REPUBLIC OF CROATIA

Abstract: *Bosnia and Herzegovina has been fighting for centuries through centuries in order to remain a unique, complete, independent and sovereign state.*

Throughout its many years of history, the various rulers who shared, appropriated, gave and took parts of its territory without any consequences were replaced in its territory. Following the independence referendum held on February 29 and March 1, 1992, the international recognition of Bosnia and Herzegovina followed on 6 April 1992 by the European Community (EC) in its existing borders. On June 30, 1999, Bosnia and Herzegovina signed the Border Agreement with the Republic of Croatia, but it has never been ratified by the Croatian Parliament or by the Bosnia and Herzegovina Parliament. When it comes to the territorial demarcation of Bosnia and Herzegovina with the neighboring countries, the opinion of the Badinter Arbitration Commission of the Conference on Yugoslavia, which defined the boundaries of delimitation based on some rules of international law, is important. In this regard, it is necessary to point out the legal significance of Opinion no. 3. Arbitration commissions which read: "The borders between former federal units are considered to be the borders of the successor states, and can not be changed by force, but only by agreement". The principle of "uti possidetis" can serve as a basis for defining the land borders of Bosnia and Herzegovina with neighboring countries. The gaining of Bosnia and Herzegovina's independence and its international recognition has sparked an interest in the issue of identification, that is, determining its land borders with neighboring countries, as well as the sea delineation with the Republic of Croatia. The international recognition of new states implies clearly and undoubtedly the limits of its sovereignty.

Key words: *Border, Bosnia and Herzegovina, Republic of Croatia, the principle of „uti possidetis“.*

Uvod

Na mnogim međunarodnim konferencijama Bosni i Hercegovini su određivane granice koje su osporavane i nepriznavane od strane njenih susjeda. Današnje granice dobila je tokom XVIII i XIX stoljeća nizom mirovnih ugovora, koje je Turska sklapala sa Rusijom, Austrijom, Venecijom, Austro-Ugarskom, Srbijom i Crnom Gorom (Karlovački mir 1699. godine, Požarevački mir 1718. godine, Beogradski mir 1739. godine, Svištovski mir 1791. godine, Berlinski kongres 1878. godine, Novopazarska konvencija 1879. godine), koje su, kao i njena državnost, potvrđene kroz narodnooslobodilačku antifašističku borbu na zasjedanju ZAVNOBiH-a i AVNOJ-a 1943. godine u okviru tadašnje Jugoslavije.

Izlaskom Slovenije i Hrvatske iz zajedničke države SFRJ¹, Skupština Socijalističke Republike Bosna i Hercegovina je na sjednici od 24. i 25. januara 1992. godine donijela *Odluku o raspisivanju referenduma za utvrđivanje statusa Bosne i Hercegovine*². Referendum je održan 29. februara i 1. marta 1992. godine, a

1 Socijalistička Federativna Republika Jugoslavija.

2 „Službeni list RBiH“ br. 2, 27. januar 1992.

rezultati glasanja su objavljeni 6. marta 1992. godine i pokazali su da je preko 64% građana izašlo na Referendum, a „ZA“ suverenu i nezavisnu Bosnu i Hercegovinu je glasalo 99,44%. Uslijedilo je međunarodno priznanje Bosne i Hercegovine na sjednici Savjeta ministara EZ u Briselu 6. aprila 1992. godine, dok je 22. maja 1992. godine Bosna i Hercegovina primljena u punopravno članstvo Ujedinjenih naroda.

Načelo *uti possidetis* može poslužiti kao osnova za definiranje kopnenih granica Bosne i Hercegovine sa susjednim državama. Riječ je o načelu koje nema domašaj imperativne norme općeg međunarodnog prava, ali dozvoljava državama sljednicama da mogu određivati nove granice samo uz obostrani dogovor i sporazum. Ovo načelo predstavlja ključ Mišljenja br. 3. Badinterove Arbitražne komisije (Arbitražna komisija) Konferencije o Jugoslaviji, koje glasi: “ Granice između bivših federalnih jedinica smatraju se granicama država sljednica, te se ne mogu mijenjati silom, nego samo sporazumom.

Državna granica između Bosne i Hercegovine i Republike Hrvatske

U širem je kontekstu neriješenih problema u vezi s granicom između Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine, koji se protežu kroz period od kraja devedesetih godina do danas, i pitanje Ugovora o državnoj granici, razgraničenje na moru i uz to most kopno - Pelješac, te status Luke Ploče, odnosno Sporazum o slobodnom tranzitu preko teritorije Republike Hrvatske u i iz Luke Ploče i preko teritorije Bosne i Hercegovine u Neumu.³

Prilikom evidentiranja najznačajnijih neriješenih pitanja između Bosne i Hercegovine i Hrvatske koja dodatno dobivaju na specifičnom značenju ulaskom Hrvatske u Europsku uniju⁴, uočljiva je razlika među njima i sa stanovišta historijata u pokušajima da se riješe, i dužine trajanja tih pokušaja, potom sa stanovišta razloga i “krivice” za njihovo nerješavanje. Posebno je uočljiva grupa neriješenih pitanja i nemogućnosti njihovog rješavanja zbog unutrašnjih odnosa u Bosni i Hercegovini, nedovršene ustavnopravne arhitekture države i administrativno-zakonodavnih opstrukcija na tome tragu. Ova “nedovršenost” konstitutivnog okvira Bosne i Hercegovine nije tajna često su je za opstrukcije u rješavanju otvorenih pitanja sa susjedima, pa tako i s Hrvatskom, koristili domaći akteri u Bosni i Hercegovini, ali i pojedine vladajuće strukture kod partnera s druge strane u različitim političkim momentima koje su karakterizirali i različiti interesi. Također je u ovom kontekstu zanimljiv i fenomen postizanja dogovora, pa čak i sklapanja i potpisivanja pojedinih značajnih i usaglašenih bilateralnih ugovora (Luka Ploče, granica kod Neuma,

3 Politička analiza. *Pristupanje Republike Hrvatske Europskoj uniji: Otvorena pitanja između Bosne i Hercegovine i Hrvatske i implikacije po Bosnu i Hercegovinu*, Vanjsko politička inicijativa Bosne i Hercegovine, Sarajevo 2012, 2. (dalje: Politička analiza. *Pristupanje Republike Hrvatske Evropskoj uniji*).

4 Hrvatska je 1. jula 2013. godine postala 28. članica Evropske Unije.

granični prijelazi itd.), a potom ti ugovori nisu ratificirani u parlamentima dviju država, uz zahtjeve za potpuno odustajanje od njih, za temeljne “prepravke“ itd.⁵

S obzirom na činjenicu da niti jedan dokument vezano za granicu sa Hrvatskom nije ratifikovan u Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine, kao ni u Saboru Hrvatske, može se smatrati da je čitava linija granice sa Hrvatskom otvoreno pitanje, koje će se morati rješavati bez obzira na pristupanje Hrvatske Evropskoj uniji.⁶

Ugovor o državnoj granici između Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine

Rješavanje pitanja vezanih za određivanje državne granice, kao osnovnog cilja za potpisivanje Ugovora, od posebnog je značaja za dalje razvijanje dobrosusjedskih odnosa, kako političkih tako i privrednih, obzirom da Bosnu i Hercegovinu i Hrvatsku dijeli najduža granica (u dužini od 932 km).⁷

Ugovor o državnoj granici između Bosne i Hercegovine i Republike Hrvatske potpisan je 30. jula 1999. godine. Međutim, kako nijedan dokument vezano za granicu s Hrvatskom do sada nije ratificiran u Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine kao ni u Hrvatskom saboru (osim Sporazuma o tranzitu u i iz Ploča i kroz Neum, koji je ratificiran u Parlamentu Bosne i Hercegovine, ali ne i u Saboru Republike Hrvatske), praktično je čitava granična linija s Hrvatskom otvoreno pitanje.⁸

U uvodnom dijelu Ugovora jedno od načela navedeno je poštivanje nepromjenjivosti međunarodno priznatih granica, te se potvrđuju odredbe Općeg okvirnog sporazuma za mir u Bosni i Hercegovini (Pariz, 14. decembar 1995. godine) i mišljenje broj 3 Arbitražne komisije Konferencije o bivšoj Jugoslaviji (tzv. Badinterova komisija).⁹

Ugovorom je utvrđeno da je zajednička državna granica određena na temelju graničnog stanja u vrijeme prestanka postojanja SFRJ 1991. godine i uzajamnog priznanja dviju država iz 1992. godine, identificiranog na topografskoj karti 1:25000 i na terenu granicom rubnih katastarskih općina, granicom rubnih naselja u vrijeme popisa stanovništva 1991. godine, te diobenom crtom koja je razdvajala vršenje vlasti u Socijalističkoj Republici Hrvatskoj i Socijalističkoj

5 Politička analiza. *Pristupanje Republike Hrvatske Evropskoj uniji*.

6 Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, Direkcija za Evropske integracije, *Informacija o procjeni implikacija pristupanja Republike Hrvatske Evropskoj uniji*, Sarajevo 2011, 3. (dalje: Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, Direkcija za Evropske integracije; *Informacija o procjeni implikacija pristupanja Republike Hrvatske Evropskoj uniji*).

7 Izudin Šarić, *Sporne tačke u utvrđivanju granične crte Bosne i Hercegovine sa susjedima i mogući način rješavanja istih*, Doktorska disertacija, Evropski univerzitet Brčko Distrikt, Brčko 2016. (dalje: I. Šarić, *Sporne tačke u utvrđivanju granične crte BiH sa susjedima*).

8 Politička analiza; *Pristupanje Republike Hrvatske Evropskoj uniji*, 2

9 *Prijedlog Zakona o potvrđivanju Ugovora o državnoj granici između Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine, sa Konačnim prijedlogom zakona*, Zagreb 2005.

Republici Bosni i Hercegovini. Državna granica na moru proteže se središnjom crtom morskog prostora između kopna Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine u skladu sa Konvencijom Ujedinjenih naroda o pravu mora iz 1982. godine. Na međunarodno plovnom rijekama sa regulisanim plovnim putevima državna granica se proteže kinetom plovnog puta.¹⁰

Sastavni dio prijedloga Ugovora o državnoj granici činila je mapa sa 86 geodetskih karata u razmjeri 1:25000. U toku daljih pregovora iznijeto je više zahtjeva sa obje strane u vezi granice između Bosne i Hercegovine i Hrvatske. Sa Hrvatske strane takvi zahtjevi izraženi su u području Neuma, Zavalja i na nekim drugim mjestima, a sa strane Bosne i Hercegovine na području aerodroma Željava, te dijela toka rijeke Une sa posebnim naglaskom na područje Kostajnice kao i na nekim drugim mjestima.¹¹

Posebno treba naglasiti da je Hrvatska otvorila gore pomenuta granična pitanja uprkos činjenici da je od 1959. godine na snazi „Opis granice NR Bosne i Hercegovine”, kao zvanični i legalno potpisani dokument između tadašnjih republika. Ovim dokumentom se precizno definišu principi i opis granice, naročito kada se radi o graničnim rijekama. Hrvatska je u martu 2007. godine dostavila stajalište vezano za granicu u području općine Neum, osporavajući pripadnost dijelova teritorije Bosne i Hercegovine, odnosno dva ostrva - Veliki i Mali Školj i rt Ponta Klek, koji se nalaze u akvatoriju Neumskog zaliva.¹²

Imajući u vidu da je Ugovor o državnoj granici potpisan 1999. godine i da su u njemu sadržana pozitivna međunarodna načela razgraničenja među državama, ne može se dalje razmatrati niti polemizirati o zahtjevu Hrvatske za promjenom granične crte na poluotocima Klek i Pelješac. Granična i pogranična problematika Hrvatske i Bosne i Hercegovine su tijesno vezane za primjenu Konvencije Ujedinjenih naroda o pravu mora¹³, kojom se garantuje slobodan pristup teritorijalnim vodama i otvorenom moru svim pomorskim zemljama, a i zemljama koje to nisu. Hrvatska je svojim aktima¹⁴ u potpunosti zanemarila postojanje mora i prava mora Bosne i Hercegovine.

Trenutno dvije države u pogledu prava mora imaju potpuno apsurdnu situaciju, nespojivu sa odredbama Konvencije i međunarodnim pravom, što upućuje na potrebu potpunog i intenzivnog angažmana nadležnih institucija

10 Isto.

11 Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, Direkcija za Evropske integracije; *Informacija o procjeni implikacija pristupanja Republike Hrvatske Evropskoj uniji*, 4.

12 Isto.

13 Konvencija Ujedinjenih naroda o pravu mora otvorena je za potpisivanje 10. decembra 1982. godine, a stupila je na snagu 16. novembra 1994. godine, nakon što ju je ratificiralo 60 država, a krajem 2006. godine 152 države. *Bulletin No. 62, Law of the Sea Division for Ocean Affairs and the Law of the Sea Office of the United Nations Secretariat for Ocean Affairs, United Nations, New York*, 2W7, fi.1-9. Bosna i Hercegovina je postala strankom Konvencije 12. januara 1994. godine, a Hrvatska 5. aprila 1995. godine. (glavnom tajniku UN notificirana izjava da strankom konvencije postajemo sukcesijom ranije ratifikacije SFR Jugoslavije).

14 *Zakon o pomorskom dobru i morskim lukama Republike Hrvatske i Pomorski zakonik*, Zagreb, "Narodne Novine" br. 158/03 i 141/06.

Bosne i Hercegovine u pogledu ostvarenja garantovanih prava mora i pravičnog razgraničenja na moru.¹⁵

Ova pozicija i poremećeni odnosi u pogledu ostvarivanja prava mora dvije države, su vezani i za provedbu *Zakona o graničnoj kontroli Bosne i Hercegovine*¹⁶. To je posebno vezano za odredbe Zakona koje govore o pomorskom graničnom prelazu, kontroli, prijavljivanju, odobrenjima i za sve drugo što je obuhvaćeno Zakonom. Otvaranje pomorskog graničnog prelaza je osnovna pretpostavka za rješavanje granične i pogranične problematike na moru Bosne i Hercegovine, kao i drugih problema vezanih za kriminal, nelegalnu trgovinu i sl.¹⁷

Stav Bosne i Hercegovine je da pitanje ratifikacije Ugovora o granici ne bi trebalo biti sporno te da je potrebno prvo ratificirati morsku granicu pa tek onda prići rješavanju pitanja prava mora. Bosna i Hercegovina je protiv izgradnje mosta Komarna-Pelješac dok se ne riješe otvorena pitanja vezana za identifikiranje morske granične linije između dvije države.¹⁸

Rad međudržavne diplomatske komisije za identifikaciju, očuvanje i provedbu ugovora o državnoj granici Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine

Ugovorom koji je potpisan u Sarajevu 30. jula 1999. godine i koji se privremeno primjenjuje od dana potpisivanja, utvrđuje se državna granica između Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine, te se u potpunosti uređuju pitanja identifikacije, označavanja i osiguranja vidljivosti državne granice.

Za provedbu samog Ugovora osnovano je Međudržavno diplomatsko povjerenstvo/komisija za identifikaciju, označavanje i održavanje državne granice između Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine (Međudržavna diplomatska komisija), utemeljeno od strane Vlade Republike Hrvatske i od Vijeća ministara Bosne i Hercegovine ovlaštene Centralne Komisije za identifikaciju i obilježavanje granice Bosne i Hercegovine.¹⁹

Međudržavna diplomatska komisija se sastoji od izaslanstva Republike Hrvatske i izaslanstva Bosne i Hercegovine, a svako izaslanstvo se sastoji od predsjednika i pet članova. Način rada i ustrojstvo Međudržavne komisije uređeni su „Pravilnikom o radu Međudržavne diplomatske komisije“. U skladu sa odredbama Ugovora, stručno tijelo određeno od strane Međudržavne diplomatske komisije izradilo je granične dokumente „Opis granične crte na TK 25 od broja TK 001 do broja TK 086 između Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine“,

15 Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, Direkcija za Evropske integracije, *Informacija o procjeni implikacija pristupanja Republike Hrvatske Evropskoj uniji*, 5.

16 „Službeni glasnik BiH“ br. 53/09.

17 Vijeće ministara Bosne i Hercegovine, Direkcija za Evropske integracije, *Informacija o procjeni implikacija pristupanja Republike Hrvatske Evropskoj uniji*, 5.

18 Isto.

19 *Prijedlog Zakona o potvrđivanju Ugovora o državnoj granici između R Hrvatske i Bosne i Hercegovine, sa Konačnim prijedlogom zakona*, Zagreb 2005.

„Popis koordinata karakterističnih lomnih tačaka očitanih s TK 25“ i „Zapisnici o lokalitetima“. Međudržavna diplomatska komisija potvrdila je navedene granične dokumente na svojoj 12. sjednici, održanoj 24. marta 2005. godine u Sarajevu. Navedeni granični dokumenti, uz 86 topografskih karata razmjera 1:25 000 na kojima je prikazana državna granica, sastavni su dio Ugovora.²⁰

Na temelju verificiranih dokumenata, kaže se da su stvoreni uslovi za upućivanje Ugovora o granici u postupak ratifikacije u Sabor Republike Hrvatske i Parlament Bosne i Hercegovine, čime je završen višegodišnji proces usaglašavanja međusobne državne granice.

U saopštenju se kaže kako je Međudržavno diplomatsko povjerenstvo razmatralo i funkcioniranje graničnog prijelaza Neum II-Zaton Doli, pri čemu je dogovoreno da se pristupi gradnji graničnog prijelaza na zajedničkoj lokaciji na teritoriju Bosne i Hercegovine.²¹

Međudržavna diplomatska komisija je zadužena za:

- Provedbu mjerenja hrvatsko-bosanskohercegovačke državne granice;
- Izradu novih odnosno dopunske granične dokumente u skladu sa čl. 2. st. 3. Ugovora²²;
- Planiranje, organizovanje i usmjeravanje poslova na državnoj granici i
- Obavljanje i drugih poslova koje joj zajednički povjere nadležna tijela ugovorenih stranaka.²³

Za neposredno provođenje navedenih obaveza Međudržavna diplomatska komisija će uspostaviti: Mješovitu stručnu skupinu za dokumentaciju identifikacije granične crte i Mješovitu stručnu skupinu za označavanje i održavanje granične crte. Međudržavna diplomatska komisija za nesmetan rad i obavljanje postavljenih zadataka može osnivati prema potrebi i druga tijela.²⁴

Međudržavna diplomatska komisija svoj rad će obavljati na sastancima, izlascima na teren kao i razmjenom pismena. Svoje sastanke će održavati u skladu sa dogovorom predsjednika izaslanstava ugovorenih strana, najmanje jedanputa godišnje. Međutim, predsjednik svakog izaslanstva može predložiti održavanje vanrednih sastanaka ili izlazaka na teren Međudržavne diplomatske komisije ili pojedine mješovite stručne skupine.²⁵

Svoje odluke i zaključke Međudržavna diplomatska komisija donosi sporazumno. Ako se stajališta izaslanstava razlikuju, u zapisnik se unose oba stajališta. Pitanja o kojima se Međudržavna diplomatska komisija ne može

20 *Isto.*

21 Slobodna Dalmacija; *U potpunosti usaglašena granica Hrvatske i Bosne i Hercegovine*, 25. mart 2005. (<http://arhiva.slobodna-dalmacija.hr>).

22 *Ugovor o državnoj granici između Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine*, Sarajevo 30. juli 1999. (dalje: *Ugovor o državnoj granici između Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine*).

23 *Ugovor o državnoj granici između Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine*, član 11.

24 *Ugovor o državnoj granici između Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine*, član 12. st. 1 i 2.

25 *Ugovor o državnoj granici između Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine*, član 13.

usaglasiti, uz prethodni dogovor predsjednika izaslanstava, predati će se na rješavanje nadležnim tijelima ugovorenih stranaka.²⁶

Kostajnica sporna tačka državne granice Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine

Naime, Hrvatska i Bosna i Hercegovina još uvijek nisu utvrdili konačnu granicu na kopnu, koja se, smatraju stručnjaci, mora raditi u paketu s onom morskom, tako da su iza sebe ostavile mnogo otvorenih pitanja, pogotovo onih koji se tiču olakšavanja života pograničnom stanovništvu i omogućavanju daljnjeg urednog prometa osoba i roba između pograničnih područja. Trenutačno je i dalje na snazi malo spominjani sporazum između Bosne i Hercegovine i Republike Hrvatske o pograničnom prometu i saradnji, no ostaje pitanje što će biti s njim nakon što je Hrvatska ušla u Europsku uniju, odnosno hoće li ljudi koji žive uz granicu izgubiti prijeko potrebnu mogućnost laskog prelaska.²⁷

Ljudi upućeni u primjenu posebnih graničnih režima strahuju kako će se, kada Republika Hrvatska stekne uslove za primjenu schengenskog protokola, sigurno pojaviti ozbiljniji problemi jer će i tada Bosna i Hercegovina biti na nekom početku pregovora o pristupanju Europskoj uniji, odnosno još uvijek daleko od ulaska. Činjenica je da je šengenski protokol neumoljiv u pogledu zaštite od nezakonitog ulaska putnika i roba u Europskoj uniji, tako da Republika Hrvatska sa svojom granicom prema Bosni i Hercegovini, koja je i vanjska granica Unije, mora striktno primjenjivati ovaj protokol i osigurati provodivu zaštitu granice Europskoj unije.²⁸

Pitanje rijeke Une i granice u njenom području, Mješovita stručna skupina za identifikaciju granice (MSSIG) nije smatarala za problem ili ma kakav spor. Granica ide, na osnovu svih validnih dokumenata onuda kuda je postavila Austro-Ugarska monarhija, a Una je po svojim geofizičkim zakonima mijenjala svoj tok, no nije mogla da mijenja granicu, granica je ostala u starom koritu kuda je Una tekla kada je granica određivana.²⁹

Kada se pregovaralo o granici između Hrvatske i Bosne i Hercegovine, bilo je sedam kritičnih tačaka, ako se izuzme dio koji se odnosio na more. Najkritičnija tačka bila je na Uni kod Kostajnice i tu je Hrvatska, zapravo, dobila sve što je tražila.

S obzirom na naprijed iznijete podatke, podsjećamo da je za povlačenje granica na dijelovima teritorije koje sačinjavaju „granične vode“, tokom vremena međunarodno pravo ustanovilo neka opšta pravila koja su iskristalisana

26 *Ugovor o državnoj granici između Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine*, član 14.

27 *Europska pravila; Građani BiH gube slobodan pristup svojim posjedima u Hrvatskoj?* (<http://www.otvoreno.ba>, objavljeno u ponedjeljak, 13. augusta 2012. Pristupio septembar 2015).

28 *Isto*.

29 I. Šarić, *Sporne tačke u utvrđivanju granične crte BiH sa susjedima*.

dugotrajnom državnom praksom. Pri utvrđivanju granica na plovnim rijekama koje protiču kroz dvije ili više država ili koje čine samu granicu, ustanovljen je princip podjele po pravilu matice (*Thalweg*), koji se pokazao kao najbolji u pogledu nizvodnog saobraćaja kada je vodostaj najniži.³⁰

Hrvatski zahtjev za oko 30 ha zemljišta u enklavi Unčice se bazira na tvrdnji da granica ide Unčicom, a ne maticom rijeke Une, i da sporno zemljište prema katastarskom premjeru pripada Hrvatskoj.³¹ Bosna i Hercegovina insistira na poštivanju rješenja postignutih Dejtonskim mirovnim ugovorom iz 1995. godine, gdje je određeno da razgraničenje ide „prirodnim tokom rijeke Une“. Dogovoreni Ugovor o državnoj granici iz 1999. godine, između dvije države nije ratifikovan zbog upornog insistiranja Hrvatske na zatečenim „avnojevskim granicama“ kojim se teritorija Bosne i Hercegovine koja „izbija“ na drugu stranu rijeke Une znatno umanjuje u hrvatsku korist, za nekih 40 ha.³²

Najpoznatija je možda granica kod Kostajnice, gdje su se 2001. i 2002. godine u nekoliko navrata spominjali čak i pokreti policijskih specijalaca. Nerazumjevanje je u pristupu, Bosna i Hercegovina, odnosno entitet Republika Srpska, tražile su da se granica odredi sredinom Une, što bi Hrvatskoj oduzelo vrijedan stari grad Kostajnicu na desnoj obali rijeke, ali bi i neki hrvatski državljani ostali bez kuća na bosanskoj strani. Spor je diplomatski riješen, hrvatski su građani uspješno obnovili kuće, otvoren je čak i zajednički granični prijelaz, ali granični su zahtjevi preživjeli pa bili samo i puke želje. U historiji graničnih sporova, naime, pokazalo se da svaki od njih može godinama mirovati, čak biti smatran riješenim, ali se svaki može doslovno preko noći zaoštriti do otvorenog sukoba, zbog bilo kakvoga efemernog ili nepovezanog razloga.³³

Članovi Državne komisije za granice Bosne i Hercegovine iz reda srpskog naroda (u sazivu komisije iz oktobra 2005) uputili su u martu 2007. godine pismo najvišim državnim institucijama Bosne i Hercegovine ukazujući na činjenicu da je granica u donjem toku rijeke Une utvrđena samo na osnovu katastarske granice između rubnih katastarskih općina, dok su drugi principi razgraničenja zanemareni. Zato članovi Državne komisije za granice Bosne i Hercegovine iz reda srpskog naroda predlažu Vijeću ministara, Parlamentarnoj skupštini i Predsjedništvu Bosne

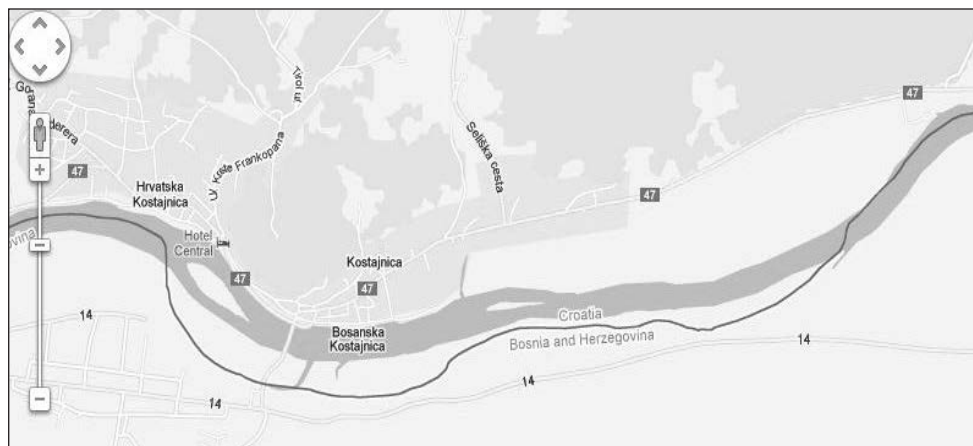
30 James Wilford Garner, *The Doctrine of Thalweg*, *British Year Book of International Law*, 1935, N° 16, 177; Eli Lauterpacht, *River Boundaries: Shatt-al-Arab Frontier*, *International and comparative Law Quarterly*, 1960, N° 9, 208, etc; Hélène Ruiz Fabri, *Regles cotumieres generales et droit international fluvial*, *Annuaire francais de droit international*, 1990, 818.

31 Odlukom Savjeta ministara Bosne i Hercegovine od 22. jula 2002. godine, granični prelaz između Hrvatske i Bosne i Hercegovine kod Srpske Kostajnice ostaje na mjestu koje je odredila misija UN u Bosni i Hercegovini do konačnog dogovora dve strane.

32 Duško Dimitrijević, *Međunarodno-pravni tretman graničnih sporova na prostoru bivše Jugoslavije*, *Međunarodni problemi*, vol. 55, br. 3-4, Institutu za međunarodnu politiku i privredu, Beograd 2003, 370-371.

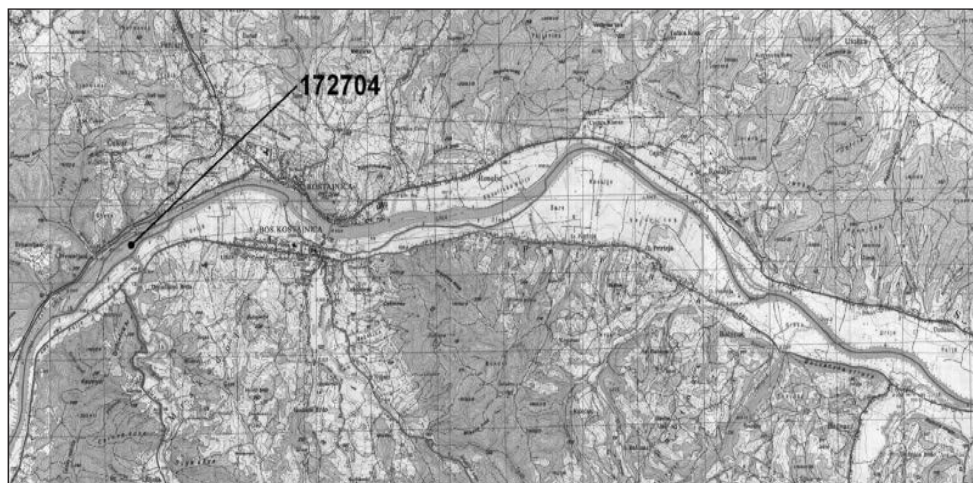
33 Boris Pavelić, *Svi granični sporovi s bivšim YU-susjedima neriješeni*, (<http://www.e-novine.com>, objavljeno 23. decembra 2008. Pristupio novembar 2015).

i Hercegovine da ne prihvate ratifikaciju Ugovora o državnoj granici između Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine.³⁴

Prilog 1. Stvarno stanje na terenu između dviju Kostajnica. „Avnojevska“ granica.

Smatramo da se prije svega na nivou Bosne i Hercegovine trebaju usaglasiti sva sporna područja, tj. sporne crte razgraničenja sa susjedima, predložiti način njihovog rješavanja, odrediti vremenske okvire za njihovo rješavanje, pa tek onda se upustiti u razgovore sa susjedima o rješavanju tih spornih pitanja. Ishitrena, jednostrana rješenja na štetu bilo koga dijela ili naroda u Bosni i Hercegovini neće doprinijeti uspostavljanju konačne granice Bosne i Hercegovine.³⁵

Prilog 2. Topografska karta izdanja VGI, Beograd – tzv. vojne specijalke JNA izrađene 70-tih godina 20. stoljeća (u mjerilu 1:25.000 i 1:50.000) i na njima je granica na desnoj obali Une.

34 Zoran Perković, *Identifikacija državne granice između Bosne i Hercegovine i Republike Hrvatske i druga granična pitanja*, Vanjskopolitička inicijativa Bosne i Hercegovine, Sarajevo 2013. (dalje: Z. Perković, *Identifikacija državne granice između BiH i RH*).

35 I. Šarić, *Sporne tačke u utvrđivanju granične crte BiH sa susjedima*.

Prilog 3. *Granica na rijeci Uni između dvije Kostajnice riješana je temeljem „avnojevske“, dakle austro-ugarske.*

Poluotok Klek jedna od spornih tačaka morske granice Bosne i Hercegovine i Republike Hrvatske

Razgraničenje između Bosne i Hercegovine i Hrvatske na moru predstavlja jedan specifikum, jer je teritorijalno more Bosne i Hercegovine okruženo unutrašnjim vodama Hrvatske, čineći trenutno stanje prilično složenim. Vlasti Bosne i Hercegovine su mišljenja da Hrvatska krši UN-ovu Konvenciju, jer jednostrano primjenjuje direktnu liniju razdvajanja (povučenu između otoka Vodenjak – Hvar do rta Proizda – Korčule), onako kako je to bilo u vrijeme bivše Jugoslavije. Čineći ovo, Hrvatska je konstituisala svoju teritorijalnu suverenost i unutrašnje vode, zatvarajući morsko područje Bosne i Hercegovine.

Državna granica između Bosne i Hercegovine i Republike Hrvatske na moru proteže se središnjom crtom morskoga prostora između kopna Bosne i Hercegovine i Republike Hrvatske, u skladu s Konvencijom Ujedinjenih naroda o pravu mora iz 1982. godine. Granična crta na moru prikazana je na topografskoj karti 1:25.000 i na pomorskim kartama i planovima (članak 4. stavak (3) Ugovora).³⁶

Ugovorom o državnoj granici između Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine od 30. jula 1999. godine utvrđena je morska granica između dvije države,

³⁶ Ugovor o državnoj granici između Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine, godine, (<http://faolex.fao.org/docs/pdf/bi-32335.pdf>, Pristupio u novembru 2015).

a sadržana je u detaljnom opisu granice koji je sastavni dio Ugovora, i obuhvata prvi granični pojas pripadajuće unutarnje obalne vode Bosne i Hercegovine, čime je kopnena granica između Bosne i Hercegovine i Republike Hrvatske zatvorena morskom granicom, uključujući unutarnje obalne vode Bosne i Hercegovine koje u međunarodnom pravu imaju isti status kao i kopnena teritorij države

Granica na moru zacrtana u okviru graničnoga sporazuma postignutog 1999. godine definirana je kao „crta sredine između kopna Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine, u skladu s Konvencijom o pravu mora iz 1982“.³⁷

Bez obzira na nepobitno i neprikosnoveno teritorijalno pravo Bosne i Hercegovine na Jadranskom moru, Hrvatska je 1994. godine jednostrano usvojila ”polazne crte” uključujući i one između Rta Proizd i Otoka Vodnjak.³⁸ Taj međunarodno-pravno ništavan akt potvrđen je deset godina kasnije u novom *Pomorskom zakonu*.³⁹

Kako je Republika Hrvatska svojim unutarnjim zakonodavstvom⁴⁰, a suprotno Konvenciji UN-a o pravu mora, onemogućila Bosni i Hercegovini pravo pristupa otvorenom moru, logičnim se nameće zaključak o potrebi iniciranja i

37 Mladen Klemenčić i Duško Topalović, Morske granice u Jadranskom moru, *Geoadria*, Vol. 14, No. 2, decembar 2009.

38 *Pomorski zakonik Republike Hrvatske*, „Narodne Novine“, br. 17/94, 2. februar 1994.

39 *Pomorski zakonik Republike Hrvatske*, „Narodne Novine“, br. 118/04, 14. decembar 2004; Hasan Hadžović, Zamagljanje problema, *MOST*, Časopis za obrazovanje, nauku i kulturu, br. 207, Mostar 2007.

40 *Pomorski zakonik republike Hrvatske*, „Narodne Novine“ br. 181/04, 76/07, 146/08, 56/13 i 26/15.

otpočinjanja pregovora sa Republikom Hrvatskom o zaključivanju posebnog sporazuma kojim će se urediti pitanja primjene spomenute konvencije⁴¹.

Obzirom da se Hrvatska protivi ratifikaciji Ugovora o državnoj granici između Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine iz 1999. godine, Vlada Republike Hrvatske je diplomatskom notom 3. maja 2006. godine, obavijestila Vijeće ministara Bosne i Hercegovine o stajalištima vezanim za granicu u području općine Neum, osporavajući pripadnost dijelova teritorije Bosne i Hercegovine u području otočića Veliki i Mali školj i u području poluotoka Kleka - rt Ponta Kleka. U prilogu note dostavljena je dokumentacija s obrazloženjem kao argumentacija navedenoga stajališta.

Nedugo nakon što je postignut sporazum u julu 1999. godine stigli su prigovori iz Dubrovačke županije. Prema sporazumu, naime, cijeli poluotok Klek nalazi se u Bosni i Hercegovini, a prema prigovoru sam vrh poluotoka kao dio nekadašnje Dubrovačke Republike trebao bi shodno tome pripasti Republici Hrvatskoj. Osim toga, prema sporazumu Bosni i Hercegovini pripala su i dva otočića uz poluotok, a prema katastarskoj evidenciji oba su u sastavu Hrvatske. Pokazalo se da je to rezultat činjenice da je morska granica određena kao crta sredine između hrvatskog poluotoka Pelješca i bosanskohercegovačkog poluotoka Kleka. Budući da su otočići bliži Kleku nego Pelješcu, nalaze se unutar bosanskohercegovačkih voda.⁴²

Prema dokumentaciji kojom raspolaže Državna komisija za granice Bosne i Hercegovine, a koju je usuglasila i verificirala nadležna komisija Republike Hrvatske i koja je ugrađena u Ugovor o granici, neupitno je da Bosni i Hercegovini pripadaju dijelovi teritorija u području Neuma koje je naknadno tražila Republika Hrvatska.⁴³

Nakon 2000. godine Bosna i Hercegovina je povremeno postavljala pitanje jurisdikcije na moru u vezi s namjerom Hrvatske da izgradi oko 2,5 km dugačak most (Pelješki most) preko malostonskog zaljeva i poveže kopno kod mjesta Kleka s poluotokom Pelješcem i time cestovno zaobiđe bosanskohercegovački izlaz na more u Neumskom zaljevu. Iako je most predviđen na mjestu koje nije u dosegu mogućega prijepornog područja (vrh poluotoka Kleka nije na trasi), Bosna i Hercegovina je njegovu izgradnju opetovano dovodila u pitanje kao navodnu smetnju za plovidbu u Neumski zaljev iako tamo ne postoje uvjeti, pa niti razlozi, za ulazak takvih brodova kojima bi most mogao biti zapreka⁴⁴.

U kontekstu pitanja do sada neusaglašene morske granice između dvije države nalazi se i sučeljavanje dviju država u vezi s izgradnjom mosta između kopna, kod mjesta Komarna na hrvatskoj teritoriji, i Pelješca kojim Hrvatska želi,

41 Z. Perković, *Identifikacija državne granice između BiH i RH*.

42 Mladen Klemenčić, Duško Topalović, *Morske granice u Jadranskom moru*, Leksikografski zavod Miroslav Krleža, Zagreb 2009, 311-324. (dalje: M. Klemenčić, D. Topalović, *Morske granice u Jadranskom moru*).

43 Z. Perković, *Identifikacija državne granice između BiH i RH*.

44 M. Klemenčić, D. Topalović, *Morske granice u Jadranskom moru*.

kako se tvrdilo od početka, da “poveže svoj teritorij” i premosti prekid teritorija kod Neuma. Predsjedništvo Bosne i Hercegovine je 3. marta 2007. godine na 11. sjednici Međudržavnog vijeća za saradnju između Bosne i Hercegovine i Republike Hrvatske iznijelo službeni stav da je protiv izgradnje ovog mosta do rješavanja otvorenih pitanja vezanih za identificiranje morske granične linije između dvije države. Kasnije je ovaj stav u više navrata i u raznim prilikama službeno ponovljen hrvatskoj strani.⁴⁵

Usprkos tome, 24. oktobra 2007. godine tadašnji hrvatski premijer Ivo Sanader postavio je kamen-temeljac za most u mjestu Brijest na Pelješcu, čime je započeta gradnja. Hrvatska strana je tada odbacila svaku tvrdnju i argumentaciju bosanskohercegovačke strane da se most ne gradi u hrvatskim teritorijalnim vodama, ističući da Hrvatska ne treba nikakvu saglasnost ni od koga za tu gradnju. Most, prema izjavama hrvatske strane, nije alternativa autoputu na Jadransko-jonskom koridoru čiji jedan krak treba da ide preko Neuma do Dubrovnika. Ministarstvo vanjskih i europskih poslova Republike Hrvatske ustvrdilo je da je gradnja mosta suvereno pravo Hrvatske, da se ono ne može dovoditi u vezu s bilo kojim drugim pitanjem iz ukupnih odnosa dviju država te kako “ne vidi ni osnova ni povoda da se izgradnja mosta nepotrebno pokušava pretvoriti u političko pitanje”.⁴⁶

Obzirom da je 1. jula 2013. godine Republika Hrvatska postala 28. članica Evropske unije, svoje planove oko izgradnje Pelješčkog mosta odlučili su predstaviti Evropskoj komisiji, koja bi finansijski pomogla izgradnju. Kako se prije odobrenja za izgradnju navedenog mosta moraju uraditi i određene studije, koje se prije svega odnose na njegov uticaj na okoliš, kao i studiju izvodljivosti i ekonomske opravdanosti, pripreme za izgradnju Pelješčkog mosta će potrajati.

Kako je Europski parlament 28. oktobra 2015. godine usvojio Strategiju Evropske unije o Jadransko-jonskoj regiji, u regiji su počela različita tumačenja odredbi toga dokumenta. Vlada Republike Hrvatske je u junu 2016. godine objavila natječaj za gradnju Pelješčkog mosta čija će izgradnja biti finansirana novčanim sredstvima Evropske unije. Pelješki most bi trebao biti dug 2.404 metra, a s upornjacima 2.440 metara i imati 13 raspona. Nakon provedene procedure za izvođača radova na izgradnji Pelješčkog mosta izabrana je kineska državna građevinska firma „China Road and Bridge Corporation“. Početkom januara 2019. godine počelo se sa postavljanjem stobova za izgradnju Pelješčkog mosta, bez obzira što iz Bosne i Hercegovine stižu upozorenja da se prvo treba riješiti pitanje granice, pa tek onda da se ide u izgradnju mosta. Bez obzira na trenutnu stanje na terenu, jasno je da će i u narednom periodu biti dosta polemike i kontradiktornih izjava iz Hrvatske i Bosne i Hercegovine oko izgradnje Pelješčkog mosta.

45 Politička analiza. *Pristupanje Republike Hrvatske Evropskoj uniji*, Vanjskopolitička inicijativa Bosne i Hercegovine, analiza 1/12, Sarajevo 2012, 4.

46 *Isto*.

Zaključak

Treba istaknuti da je razgraničenje između Bosne i Hercegovine i Hrvatske na moru veoma specifično, jer teritorijalno more Bosne i Hercegovine okružuju unutrašnje vode Hrvatske, što predstavlja jedinstvenu situaciju u svijetu. Vlasti Bosne i Hercegovine smatraju da Hrvatska krši UN-ovu Konvenciju o pravu mora iz 1982. godine, jer jednostrano primjenjuje direktnu liniju razdvajanja (povučenu između otoka Vodenjak–Hvar do rta Proizda–Korčula), onako kako je to bilo u vrijeme bivše Jugoslavije. Na osnovu navedenog, Hrvatska je uspostavila suverenitet nad svojim teritorijalnim i unutrašnjim vodama, zatvarajući morsko područje Bosne i Hercegovine. Kao problem još treba pomenuti Pelješki most, koji Republika Hrvatska želi da izgradi kako bi spojila svoje „južne teritorije“ na otoku Pelješcu, tj. da više ne prolazi kroz Bosnu i Hercegovinu na teritoriji Neuma. Vlasti Bosne i Hercegovine se protive izgradnji tog mosta smatrajući da će se njegovom izgradnjom onemogućiti uplovljavanje brodova u „neumsku luku“, mada je i sa druge strane opravdana potreba izgradnje pelješkog mosta zbog povezivanja hrvatskog juga sa ostatkom države i boljeg i jednostavnijeg protoka roba i ljudi.

Također, između Hrvatske i Bosne i Hercegovine postoji spor oko riječne ade koju je napravila rijeka Una i njena pritoka Unčica na dijelu podijeljene Kostajnice. Hrvatska zahtjeva oko 30 ha zemljišta u enklavi Unčice, baziranih na tvrdnji da granica ide Unčicom, a ne maticom rijeke Une, i da sporno zemljište prema katastarskom premjeru pripada Hrvatskoj. Bosna i Hercegovina insistira na poštivanju rješenja postignutih Dejtonskim mirovnim ugovorom iz 1995. godine, gdje je određeno da razgraničenje ide „prirodnim tokom rijeke Une“. Dogovoreni Ugovor o državnoj granici iz 1999. godine, između dvije države nije ratifikovan zbog upornog insistiranja Hrvatske na zatečenim „avnojevskim granicama“ kojima se teritorija Bosne i Hercegovine koja „izbija“ na drugu stranu rijeke Une znatno umanjuje u hrvatsku korist, za nekih 40 ha. Nadamo se da će se vođeni rješavanjem graničnog pitanje između Crne Gore i Bosne i Hercegovine, i u drugim susjednim zemljama naći političke volje da se riješe ovi granični problemi. Samo međusobnim poštivanjem i razumijevanjem svih strana u sporu, može se doći do prihvatljivog rješenja za strane u sporu.

Summary

It should be noted here that the demarcation between Bosnia and Herzegovina and Croatia at sea is very specific, since the territorial sea of Bosnia and Herzegovina surrounds the inland waters of Croatia, which represents a unique situation in the world. The authorities of Bosnia and Herzegovina believe that Croatia violates the UN Convention on the Law of the Sea in 1982, because it unilaterally applies a direct line of separation (withdrawn from the island of

Vodenjak to Hvar to the Proizda-Korčula route), as it was during the former Yugoslavia. On the basis of the above, Croatia has established its sovereignty over its territorial and inland waters, closing the maritime territory of Bosnia and Herzegovina. Another problem is the Pelješac Bridge, which the Republic of Croatia wants to build in order to merge its „southern territories“ on the island of Pelješac, to no longer pass through Bosnia and Herzegovina to the territory of Neum. The authorities of Bosnia and Herzegovina oppose the construction of the bridge, believing that its construction will prevent the sailing of ships into the port of Neum, although on the other hand it is justified to build the Pelješac bridge for connecting the Croatian south with the rest of the state and better and simpler flow of goods and people .

Also, between Croatia and Bosnia and Herzegovina, there is a dispute over the river made by the Una River and its tributary Unčica on the part of the divided Kostajnica. Croatia requires about 30 ha of land in the Unčica enclave, based on the claim that the border goes to Unčica, not the Una River, and that the contested land belongs to Croatia according to the cadastral survey. Bosnia and Herzegovina insists on respecting the resolutions reached by the 1995 Dayton Peace Agreement, which stipulates that the demarcation goes to the „natural course of the Una River“. The 1999 State Border State Treaty, between the two countries, has not been ratified because of persistently insisting Croatia on the „AVNOJ borders“, where the territory of Bosnia and Herzegovina that “emerges” on the other side of the Una River is significantly reduced to the Croatian favor, some 40 ha. It is to be hoped that the solution of the border issue between Montenegro and Bosnia and Herzegovina, and in other neighboring countries, will be worked out in a way that that will muster necessary political will to solve these border issues. Only by mutual respect and understanding of all sides in the dispute can an acceptable solution in any dispute be reached.